

Umsögn Staðlaráðs Íslands um Grænbók, sem er liður í stefnumótun á málefnasviði hagskýrslugerðar, grunnskráa og upplýsingamála.

Þann 3. júlí 2018 birtist Grænbók, sem liður í stefnumótun á málefnasviði hagskýrslugerðar, grunnskráar og upplýsingamála, á Samráðsgátt Stjórnarráðs Íslands þar sem boðið var til samráðs.

Staðlaráð Íslands vill hnykkja á nokkrum atriðum er varða málefnasvið Staðlaráðs eins og það birtist í Grænbókinni um leið og þakkað er fyrir tækifærið til samráðs.

Staðlaráð Íslands er samstarfsráð þeirra sem hagsmuna hafa að gæta af stöðlum og ber skyldur skv. lögum nr. 36/2003. Í þeim felst að staðfesta alþjóðlega staðla og annast gerð íslenskra staðla í samvinnu við hagsmunaaðila, s.s. ráðuneyti, stofnanir, samtök og fyrirtæki. Staðlaráð starfrækir einnig fagstaðlaráð á einstökum fagsviðum og á aðild að alþjóðasamstarfi staðlaraða. Skv. þjónustusamningi við atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið er Staðlaráð ekki eingöngu miðstöð stöðlunarstarfs heldur einnig upplýsinga- og þjónustumiðstöð í tengslum við staðlastarf. Staðlaráði er þannig ætlað að fókstra og næra þróun grundvallarinnviða þegar kemur að stöðlun og samvirkni.

Í kafla 3.2. segir að Ísland sé í kjörstöðu þegar kemur að hagnýtingu upplýsingatækni við veitingu opinberrar þjónustu enda séu tæknilegir innviðir allir til staðar og aðgengi og notkun landsmanna á upplýsingatækni sé með því besta sem gerist. Á sama tíma hafi hið opinbera dregist aftur úr er varðar framboð á þjónustu á stafrænu formi.

Eitt meginverkefna Staðlaráðs er evrópskt samstarf þar sem stöðlum er beitt til að draga úr viðskiptahindrunum, bæta virkni efnahagslífs, vernda neytendur og almannahagsmuni og gera kleift að viðhafa tiltekin samskipti. Í þessu síðastnefnda felast tvö af fimm meginatriðum sem fjallað er um í Grænbókinni. Undir þann lið fellur t.a.m. stöðlun til samræmingar rafrænnar stjórnsýslu og upplýsingatækni, ýmissa rafrænna lausna, upplýsinga- og þjónustuveitna og traustþjónustu vegna útgáfu skilríkja.

Nú þegar eru í vinnslu og/eða á teikniborðinu þó nokkur verkefni sem varða samvirkni kerfa til samræmingar og stuðla að samvirkni sem ætlað er að stykja samkeppnisfærni atvinnulífsins með stafrænni tækni og til að styrkja getu stjórnvalda og samfélaga til stafrænnar þróunar;

- Unnið er að skilgreiningu verkefnis vegna ritunar stöðlunarskjala á sviði traustþjónustu í tækninefnd um traustþjónustu TN-TþJ.
- Unnið er að ritun tækniskýrslna um greiðslutilkynningar og rafræna reikninga í tækninefnd um grunngerð rafrænna viðskipta, TN-GRV.
- Unnið er að skilgreiningu á hlutaneti (e. Internet of things) í tækninefnd um Internet of things/Hlutanet TN-IoT.

- Tækninefnd um upplýsingaöryggi og persónuvernd TN-UPV, er skugganefnd tveggja tækninefnda sem reknar eru af evrópsku staðlasamtökunum CEN og CENELEC sem fjallar um persónuöryggi og cybersecurity. Tækninefndin undirbýr einnig fleiri verkefni s.s. þýðingu á ISO 27000 um upplýsingaöryggi, til hagsbóta fyrir íslenskt atvinnulíf.
- Tækninefnd um fjármálaþjónustu, TN-FMP vinnur að skilgreiningu á verkefni vegna innleiðingar greiðslumiðlunarhluta EN ISO 20022 um bankastarfsemi með það að markmiði að rita stöðlunarskjöl sem gera fjártæknifyrirtækjum (FinTech) mögulegt að nota bankaþjónustu.

Ofangreind verkefni eru í fullu samræmi við stefnu norrænnar ráðherranefndar um málefni upplýsingasamfélagsins sbr. Oslóaryfirlýsinguna sem íslensk stjórnvöld undirrituðu árið 2017. Sjá kafla 3.5 í Grænbókinni. Þau stuðla einnig að öryggi og aukinni þjónustu við neytendur, hagkvæmni og einföldun, svo eitthvað sé nefnt.

Tallin-yfirlýsingin inniheldur sameiginlega stefnu ráðherra 32 ESB/EES ríkja var undirrituð í október 2017. Sjá kafla 2.7.2. Hún hefur skuldbundið Ísland til að fylgja sýn sem sett hefur verið fram í aðgerðaáætlun ESB um rafræna stjórnsýslu og í evrópskri umgjörð um samvirkni. Í yfirlýsingunni eru sett fram fimm leiðarljós. Þar segir m.a. að opnar lausnir og staðlar verði í auknum mæli notuð við gerð upplýsinga- og samskiptakerfa, að hraða verði innleiðingu rafrænna auðkenna og traustþjónustu fyrir rafræn viðskipti á innri markaði (eIDAS) og að innleiða rafræn gagnasamskipti á milli opinberra stofnana. Þá segir einnig að stafræn þjónusta eigi að vera sjálfgefin, án aðgreiningar og aðgengileg og að minnka skuli þörf á ónauðsynlegum samskiptum notenda við stjórnvöld, m.a. með því að endurnýta gögn. Sú samvirkni sem hér er lýst á milli kerfa og til að ramma inn rafræna stjórnsýslu og samskiptakerfi í atvinnulífinu verður ekki til af sjálfri sér. Hún verður til fyrir tilstilli staðlaðs sammælis um virkni kerfanna og þjónustustig.

Í kafla 3.6. eru lykilverkefni til næstu ára skilgreind. Þau eru m.a. að styrkja miðlæga stjórnun rafrænnar þjónustu til að stuðla að aukinni samhæfingu og samstarfi um notkun upplýsingatækni í þjónustu ríkisins og auka samvirkni kerfa, bæði innanlands og á milli landa, m.a. vegna ólíkra rafrænna auðkenningarleiða. Þar segir einnig að efla þurfi þekkingarstig til að styðja við nýsköpun í rafrænni þjónustu til að takast á við tæknibyltingu sem ekki sér fyrir endann á. Staðlaráð Íslands fóstrar og verkefnastýrir tækninefndum þar sem einmitt á sér stað markviss þekkingaröflun og deiling upplýsinga um sérhæfð málefni á þessu sviði, í samstarfi og teymisvinnu. Umferðarreglurnar um það hvernig grunngerðir á þessu sviði skulu mótaðar eru skrifaðar í þétta samstarfi við tækninefndir evrópskra og alþjóðlegra staðlasamtaka og eftir atvikum hérlandis og inn í séríslenskt umhverfi. Með því að samhæfa grunngerðir nýtast innviðir öllum þeim sem bjóða vilja þjónustu á tilteknu sviði og með því eykst samkeppnishæfni, sérhæfð þekking og hagræði. Með því er einnig dregið úr sérsmíðuðum lausnum með tilheyrandi óhagræði og kostnaði.

Meginmarkmið stefnunnar sem boðað er til samráðs um í Grænbók á málefnasviði 6 eru eftirfarandi sbr. kafla 6.3:

Pekkingaruppbygging. Með þátttöku í staðlastarfi öðlast fulltrúar í tækninefndum og vinnuhópum þekkingu á flóknum viðfangsefnum sem varða samhæfingu og samvirkni kerfa. Í tækninefndum á vegum fagstaðlaráðs í upplýsingatækni eru lagðar línur varðandi uppbyggingu og notkun upplýsingatæknikerfa og með því aukin þjónusta, lýðræðisleg þátttaka og tækifæri til atvinnusköpunar.

Opin og gegnsæ stjórnsýsla. Þátttaka í staðlastarfi er opin hagsmunaaðilum á þeim sérsviðum sem sammælt er um að vinna að. Í staðlastarfinu er leitast við að ná sammæli um lausnir sem verða fyrir valinu og verkefnunum stýrt af hlutlausum sérfræðingum Staðlaráðs sem tryggja gagnsæi og aðgengi að upplýsingum. Með því að nota vettvang Staðlaráðs er tryggt að opinberir aðilar og einkaaðilar standi saman að mótun og þróun grunngerða nýrra kerfa og þannig er tryggt að þær verði til í opnu og gagnsæju ferli þar sem allir hagsmunaaðilar hafa möguleika á að láta rödd sína heyrast.

Skipulag, öryggi og samvirkni. Í staðlastarfi verða til viðmið sem tryggja samræmt skipulag, samvirkni og öryggis- og gæðaviðmið. Sérfræðingar vinna að bestu viðmiðum innan traustra ferla og í öruggri verkefnastjórn sérfræðinga Staðlaráðs.

Hagræði, skilvirkni og sjálfbærni. Með upptöku þekktra stjórnunar- og/eða gæðakerfisstaðla þar sem upplýsingatækni er útgangspunktur má taka stór skref í þá átt að ná aukinni sjálfvirkni, samnýtingu upplýsinga, almennri hagræðingu og á sama tíma auka gæði í rekstri og þjónustu. Hvort sem stofnanir ríkis og sveitarfélaga hyggjast uppfylla heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna eða taka skref í átt að því að verða snjallsamfélag getur Staðlaráð Íslands útvegað staðla sem varða þá leið auk þess að bjóða þjónustu við stöðlun verkefna þar sem margir ólíkir aðilar þurfa að eiga sæti við borðið og nást þarf sammæli um niðurstöðurnar.

Með þessari umsögn vill Staðlaráð Íslands vekja athygli á því að unnt er að taka stór og mikilvæg skref í áttina að þeim markmiðum sem ætlunin er að ná, bæði með notkun þekktra alþjóðlegra og evrópskra staðla og virkri þátttöku í staðlastarfi á vettvangi Staðlaráðs.

Staðlaráð hefur yfir að ráða verkfærum og vettvangi til að fóstora og næra þróun staðlaðra lausna, bæði tæknilegra og annarra á þessum vettvangi. Innan hans mætti og ætti að þróa slíkar lausnir til að tryggja gæði og virkni rafrænnar stjórnsýslu, aðgengi að hagskýrslum og opinberum upplýsingum og með því stuðla að hagræði, skilvirkni, sjálfbærni og mestu mögulegu þjónustu við samfélagið.

Reykjavík 29. ágúst 2018

Helga Sigrún Harðardóttir, framkvæmdastjóri Staðlaráðs Íslands